

Handläggare: Mats Sylwan
Telefon: 08-508 31 928

Rapport:

Studieförbundens verksamhet i Stockholms stad 2012 – 2014

Inledning

Kulturnämnden beslutade i juni 2012 att införa ett nytt stödsystem för folkbildningsorganisationer med genomförande från och med verksamhetsstödet 2014. För att få en bild av effekterna av den nya modellen redovisar kulturförvaltningen i denna rapport utfallet och förändringarna av studieförbundens verksamhet under de senaste åren med utgångspunkt i det nya systemets riktlinjer som lägger särskild vikt vid:

- Graden av tillgänglighet och deltagarinflytande
- Förmågan att nå prioriterade målgrupper
- Kriterier och kvalitetskrav för arrangörskap
- Pedagogisk kompetens
- Deltagarvolym
- Mötesplatsens lokalisering, kvalitet och ändamålsenlighet

Sammanfattning

Rapporten konstaterar bland annat att:

- De nya riktlinjerna för folkbildningsstödet som infördes 2014 har inneburit ett något ökat stöd för de större studieförbunden, främst ABF, Studieförbundet Vuxenskolan och Studieförbundet.
- Det offentliga stödet till studieförbunden i Stockholms stad 2014 uppgick till ca 163 miljoner kronor fördelade på staten (Folkbildningsrådet) 125 Mkr, Stockholms läns landsting 16 Mkr och Stockholms stad 22,2 Mkr.
- De flesta studieförbund är till stor del beroende av det offentliga stödet. Egenintäkterna (summa intäkter minus offentligt stöd) uppgick 2014 till i genomsnitt ca 10 procent för nio av förbunden. Folkuniversitetet har samtidigt en självfinansiering på närmare 90 procent.
- Studieförbundens största kostnader utgörs av lokaler, löner för administrativ personal samt arvoden för cirkelledare.
- Antalet arrangemang (cirklar) har totalt sett ökat kraftigt mellan 2004 och 2014 medan antalet deltagare i början av mätperioden minskade för att under de tre senaste åren öka.
- Studieformen ”annan folkbildningsverksamhet” har ökat med 60 procent mellan 2004 och 2014 och tendensen är att de mindre förbunden har en högre andel av denna verksamhetsform som erbjuder friare studieformer.
- Studieförbundet Vuxenskolan har den klart största verksamheten för personer med funktionsnedsättning med 90 procent av totalt 8 419 deltagare. Mellan 2004 och 2014 har dock det totala antalet deltagare med funktionsnedsättning minskat med ca 20 procent.
- Antalet arrangemang, deltagare och studietimmar för invandrare har ökat kraftigt sedan 2004.
- Mellan 2004 och 2014 ökade antalet kulturprogram i Stockholms stad med ca 50 procent. Av de 15 377 programmen 2014 genomfördes ca 10 000 i innerstaden och 5 400 i ytterstaden.
- Studieförbunden spelar en viktig roll för utbudet av studios och replokaler i Stockholm och man arbetar aktivt för att stimulera flickor att bilda band.

Rapporten

Rapporten redovisar ekonomi- och verksamhetsresultat för de studieförbund som stöds av Stockholms stad genom kulturnämnden. Statistiska data är hämtade från förbundens redovisningar till kulturförvaltningen samt SCB:s folkbildningsstatistik och avser statsbidragsberättigade studiecirklar och kulturprogram. Det innebär att statistiken inte speglar den utbildningsverksamhet som flera studieförbund bedriver i form av bland annat gymnasium, folkhögskola eller SFI-undervisning.

Det statistiska underlaget varierar i tillförlitlighet. Det finns skillnader i hur man definierar vissa begrepp. Studieförbunden har sinsemellan olika organisatoriska strukturer och administrativa system som påverkar möjligheten till detaljerad verksamhetsuppföljning. Det gäller till exempel uppgifter om lokalkostnader och lönekostnader liksom overheadkostnader för de förbund som driver annan utbildningsverksamhet. Kulturförvaltningen arbetar i samråd med studieförbunden på att utveckla en gemensam nomenklatur och indikatorer som svarar mot verksamheternas administrativa system.

Stödsystemet

Systemet består av ett treårigt verksamhetsstöd som innehåller årliga avstämningar av genomförd verksamhet. Beslut om verksamhetsstöd föregås av en dialog om de behov som studieförbundet bedömer som angelägna men också om inriktningen i kulturnämndens budget och verksamhetsplan. Dialogmöten har hållits med samtliga studieförbund under 2013 och 2015 i samband med ansökan och redovisning av verksamhetsstöd.

Riktlinjerna innehåller också ett rörligt stöd som är öppet för såväl studieförbund som andra organisationer med folkbildningsverksamhet. Syftet med dessa medel är att ge studieförbunden förutsättningar att genomföra verksamhet som inte kunnat förutses i den ordinarie budgetplaneringen och som bedöms vara särskilt angelägna med hänsyn till kulturnämndens prioriteringar. Det rörliga stödet har dock ännu inte implementerats.

Syften med stödet

Stockholms stads stöd till folkbildningen syftar till att:

- Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin.
- Bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.
- Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället.
- Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.
- Bidra till att förverkliga stadens kulturpolitiska mål.

Stadens syften med stödet till folkbildningen ansluter sig till de statliga men det finns även en förväntan om samverkan mellan staden och folkbildningen om viktiga framtida utmaningar i Stockholm. Dit hör frågor om stadsutveckling, tillgång till kultur för personer med funktionsnedsättning, en sammanhållen och mångkulturell stad, samt utjämningen av den digitala kunskapsklyftan. Grunden för samverkan är folkbildningsorganisationernas självständighet och idéburna profiler.

Olika studiecirkelsformer

Det finns flera slag av statsbidragsberättigade studiecirkelformer.

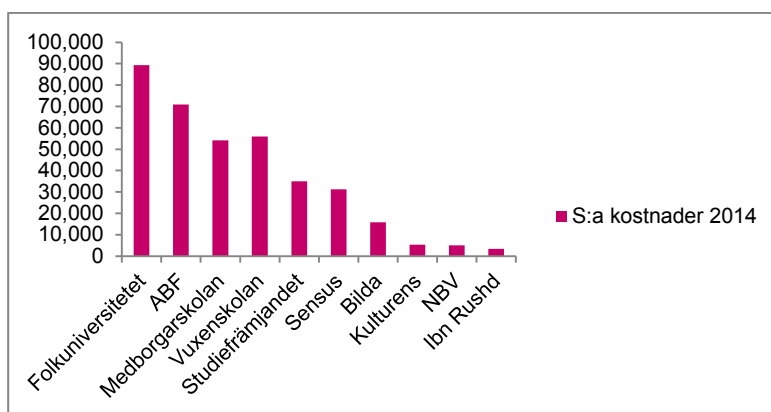
- De studiecirkelar och kurser som vänder sig till allmänheten kallas för *programförd verksamhet*. För dessa cirkelar och kurser tas ofta en deltagaravgift ut och cirkelledaren arvoderas.
- Arbetskamrater, vänner, grannar eller medlemmar i en förening kan på eget initiativ starta *kamratcirkelar* med utgångspunkt i ett gemensamt intresse och utan att avgift tas ut.
- En studiecirkel kallas *föreningscirkel* när den genomförs i samarbete med en grund- medlems- eller samverkande förening.
- I studieformen *annan folkbildningsverksamhet* kan studieförbundet genomföra folkbildningsverksamhet i nya och flexibla former. Kraven på antal deltagare och möten skiljer sig från studiecirkeln och statsbidraget är lägre per studietimme.

Därutöver får studieförbunden statsbidrag för att arrangera öppna *kulturprogram* i egen regi eller med en samarbetspartner.

Ekonomi

De tio statsbidragsberättigade studieförbund som har kommunalt stöd skiljer sig avsevärt åt avseende ekonomi. Folkuniversitetet har störst omsättning med intäkter på ca 90 miljoner kronor, främst genom en mycket hög andel deltagaravgifter i programförda studiecirklar. För flertalet av de övriga studieförbunden minskar de programförda studiecirkarna och de bedriver verksamheten i huvudsak genom kamratcirklar eller genom sina medlems- och samarbetsorganisationer och tar små eller inga avgifter alls för cirkeldeltagande.

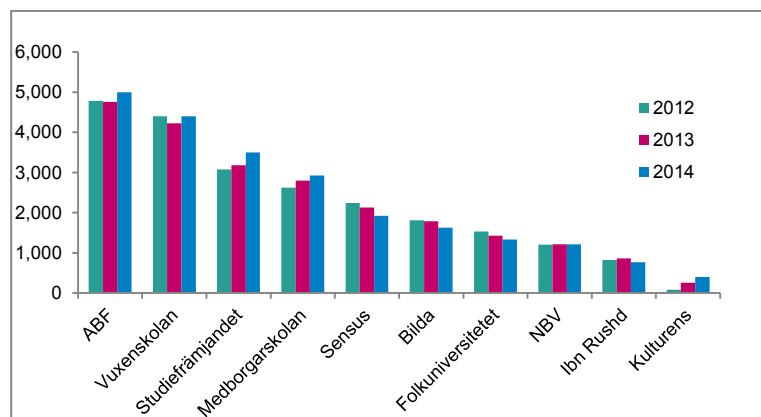
Diagram 1: Studieförbundens kostnader 2014. Tusen kronor.

Det kommunala stödet till folkbildningen i Sverige har generellt minskat under en följd av år. I Stockholms stad uppgår det 2015 till 22 190 000 kronor och det har inte förändrats under de åtta senaste åren. I Stockholms län finns det flera kommuner som inte ger något verksamhetsstöd alls till studieförbunden. Vissa kommuner använder dock studieförbunden ändå men med andra pengar. I Nacka driver till exempel Studiefrämjandet med kommunalt stöd kulturskola och kulturkurser för personer med funktionsnedsättning.

De nya riktlinjerna för Stockholms stads stöd har haft relativt liten effekt på det kommunala stödet. Man kan dock av diagram 2 se en tendens till ökningar för de större studieförbunden i stödbeslutet för 2014 - 2016.

*Diagram 2: Studieförbundens kommunala stöd 2012 – 2014.
Tusen kronor.*

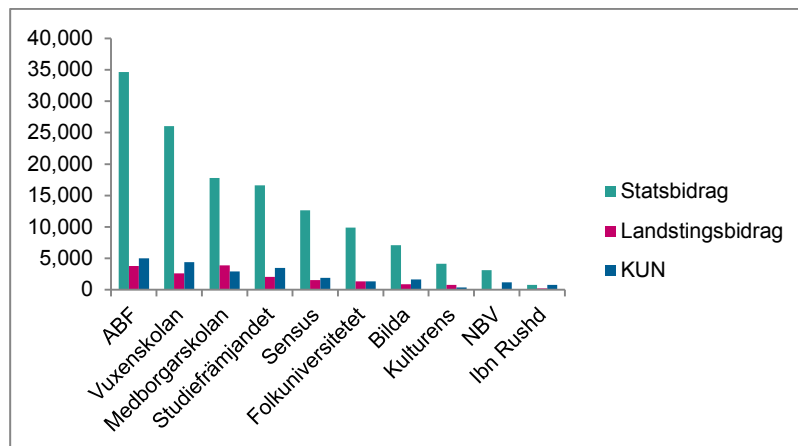
Övriga offentliga bidrag

Det nationella stödet till folkbildningen fördelas av Folkbildningsrådet som är en ideell förening med vissa myndighetsuppdrag från riksdagen och regeringen. Det statliga stödet är generellt betydligt större än den kommunala stödgivningen i hela landet. Den kulturpolitiska tanken med det statliga engagemanget är att garantera att folkbildningen når ut till platser där det saknas andra möjligheter till bildning och kultur.

Det totala statliga stödet till studieförbunden i Sverige omfattar 2015 drygt 1,7 miljarder kronor, en mindre ökning jämfört med 2014. Den andel som går till studieförbund verksamma i Stockholms stad uppgår till ca 125 miljoner kronor vilket motsvarar en betydligt mindre del än Stockholms andel av den samlade befolkningen.

Stockholms läns landsting fördelar verksamhetsstöd och bidrag till kulturprogram, totalt ca 34 miljoner kronor 2014. Av dessa medel fördelades ca 16 miljoner kronor till studieförbund i Stockholms stad. Stödet är helt volymbaserat och utgick 2014 från antalet stödberättigade studiecirkeltimmar per den 31 december 2012. Landstingets verksamhetsstöd går till studieförbundens distriktsorganisationer som sedan fördelar dem på lokalavdelningar. Distrikten svarar för vissa gemensamma uppgifter som till exempel kurser för föreningar och studiecirkelledare. Hur stor andel av landstingets stöd som till slut landar i de lokala avdelningarna varierar mellan studieförbunden.

Diagram 3: Stats-, kommun- och landstingsbidrag till studieförbund i Stockholms stad 2014. Tusen kronor.

Nytt statsbidrag

Den 28 januari 2015 skickade Folkbildningsrådet ut ett förslag till ett nytt bidragssystem till studieförbund på remiss. Det föreslagna systemet kommer att ge ökad betydelse för antalet ”unika deltagare”¹ i studieförbundens verksamhet.

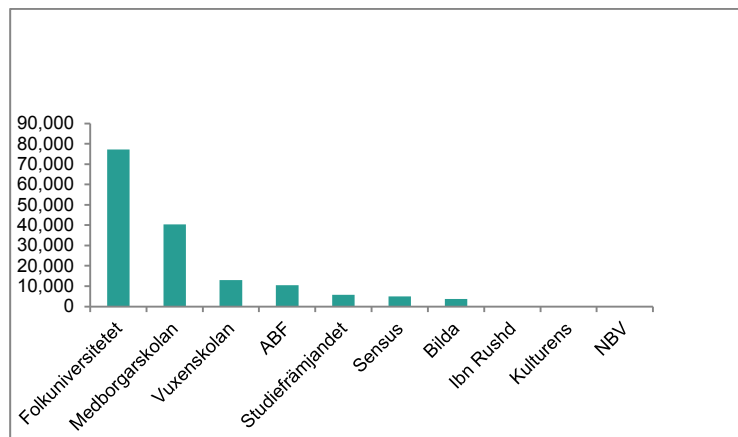
Det är oklart hur det föreslagna statliga systemet skulle påverka ekonomin för studieförbunden i Stockholm. Svaren i remissrundan tyder på att förslaget kommer att förändras innan det slutgiltigt beslutas. Förändringen planeras att träda i kraft 2017.

Övriga kostnader och intäkter

Flertalet av studieförbunden verksamma i Stockholms stad är beroende av offentligt stöd, framför allt det statliga. Intäkter från deltagaravgifter uppgick 2014 till 151,7 miljoner kronor jämfört med 352,5 miljoner kronor i totala intäkter, ca 45 procent. Av deltagaravgifterna föll dock mer än hälften på ett enda studieförbund, Folkuniversitetet, vilket innebär att andelen egenintäkter för flertalet förbund ligger i spannet 5-15 procent.

¹ Unik deltagare motsvarar varje individ räknad endast en gång oavsett hur många studiecirklar den deltagit i.

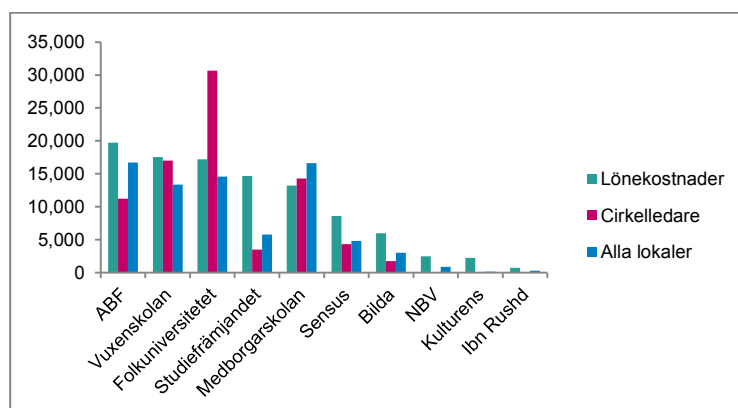
Diagram 4: Intäkter från deltagaravgifter per studieförbund 2014. Tusen kronor.

Utöver offentligt stöd och deltagaravgifter är det framför allt lokaluthyrning som genererar intäkter för studieförbunden. Av de totalt 17,6 miljoner kronor som redovisades som hyresintäkter 2014 svarade ABF för 12,1 miljoner. Det attraktiva läget på Sveavägen och ett varierat programutbud är sannolikt bidragande orsaker till dessa intäkter. Några studieförbund med centralt belägna lokaler har under senare år valt att flytta till billigare områden men flertalet har fortfarande sina huvudkontor och studiecirkellokalerna i innerstaden.

Studieförbundens största kostnader är kopplade till löner för administrativ personal, lokaler och cirkelledare. För flertalet förbund är lönerna för administrativ personal den största utgiftsposten. De som erbjuder programförda cirklar med arvoderade cirkelledare redovisar dock höga kostnader för denna post. Här sticker Folkuniversitetet ut med 30 miljoner kronor i utgifter för cirkelledare.

Diagram 5: Största kostnader per studieförbund 2014. Tusen kronor.

Mål och verksamhetsresultat

Studieförbundens stöd bedöms utifrån inriktning, omfattning och kvalitet på genomförd och planerad verksamhet. Som underlag för bedömningen används bland annat nedanstående kriterier.

- Graden av tillgänglighet och deltagarinflytande
- Förmågan att nå prioriterade målgrupper
- Kriterier och kvalitetskrav för arrangörskap
- Pedagogisk kompetens
- Deltagarvolym
- Mötesplatsens lokalisering, kvalitet och ändamålsenlighet

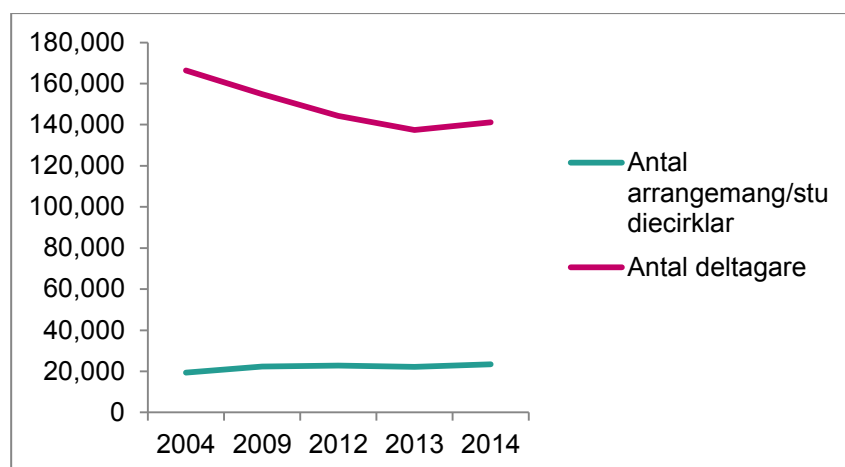
Rapporten gör en kvantitativ beräkning av studieförbundens måloppfyllelse med utgångspunkt i SCB:s årliga studieförbundsstatistik och de redovisningar som studieförbunden varje år lämnar in till kulturförvaltningen. Mätperioderna är 2012 – 2014, i vissa fall även 2004, 2009 och 2014.

Studieverksamheten

Mellan 2004 och 2014 ökade studieförbunden i Stockholms stad sina arrangemang med ca 20 procent, från drygt 19 000 till 23 387. Ökningen har varit starkast under de tre senaste åren då ca 3 000 fler arrangemang tillkommit. När det gäller deltagandet går utvecklingen i en delvis motsatt riktning. Mellan 2004 och 2014 minskade antalet deltagare från 166 000 till 141 000. Samtidigt har deltagandet ökat under de tre senaste åren från 122 000 till 141 000 individer.

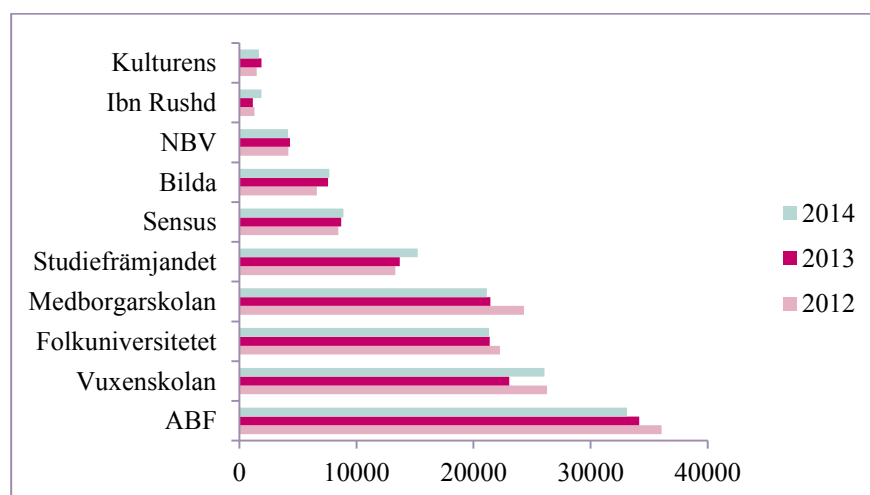
Minskningen av deltagandet efter 2009 förklaras sannolikt av att deltagarrapporteringen skärpts efter den utredning som kulturförvaltningen gjorde 2010 av studieförbundens cirkelrapportering. Läger man till den ökning som har skett inom kategorin ”annan folkbildningsverksamhet” som inte redovisas i nedanstående diagram så kan man dra slutsatsen att deltagandet i studieförbundens verksamhet har ökat under treårsperioden. Denna bild blir ännu tydligare om man räknar in den kraftiga ökningen av kulturprogrammen.

Diagram 6: Antal arrangemang och deltagare 2012 - 2014.

Av studieförbunden når ABF och Vuxenskolan flest deltagare, men det finns en svag tendens att deltagandet för de mindre studieförbunden ökar något medan de större stagnerar.

Diagram 7: Antal deltagare i cirkelverksamhet per studieförbund 2004 – 2014.

Andelen män ökar

All forskning om deltagande i kulturlivet visar att kvinnor är starkt överrepresenterade. Detta gäller även folkbildningens utbud i Stockholms stad även om denna dominans är vikande. År 2004 var 63 procent av studieförbundens deltagare kvinnor medan andelen hade minskat till 57 procent 2014.

”Annan folkbildningsverksamhet”

I studieformen ”annan folkbildningsverksamhet” kan studieförbundet genomföra folkbildningsverksamhet i nya och flexibla former. Exempel på sådana verksamheter är prova-på-

dagar och helgkurser. Antalet redovisade arrangemang under denna rubrik ökade med ca 60 procent mellan 2004 och 2014, från 3 338 till 5 188.

Förändringen är sannolikt ett svar den ökande konkurrensen om människors fritid. Allt färre människor har möjlighet att boka in sig på kurser som varar så länge som en termin och de väljer i stället mer koncentrerade studieaktiviteter.

Diagram 8: Jämförelse mellan totalt redovisade arrangemang under rubrikerna "Studiecirklar" respektive "Annan folkbildningsverksamhet" 2004, 2009 och 2014.

Tendensen är att de mindre studieförbunden går mot en allt högre andel av "Annan folkbildningsverksamhet". Av studieförbunden har Sensus den största andelen med 74 procent medan Studieförbundet har den minsta med 5 procent. Totalt sett har denna form av studieverksamhet under den senaste tioårsperioden ökat från 17 till 22 procent.

Prioriterade områden

Verksamhet för personer med funktionsvariation

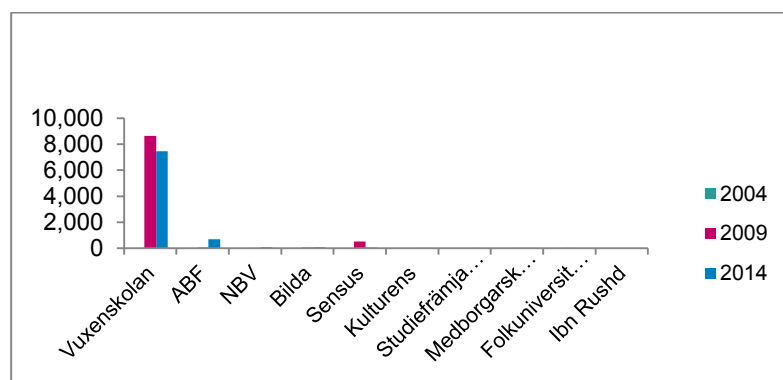
Kulturnämndens riktlinjer anger att folkbildningsstödet ska prioritera studieverksamhet för personer med funktionsvariation. Enligt statistik från SCB hade studieförbunden i Stockholms stad 8 419 deltagare med funktionshinder 2014. Studieförbundet Vuxenskolan hade den klart mest omfattande verksamheten med ca 90 procent av samtliga deltagare.

Antalet deltagare med funktionsvariation visar en nedgång mellan 2004 och 2014 på drygt 20 procent, från 10 600 till 8 400 deltagare. Nedgången förklaras av att både den dominerande aktören Studieförbundet Vuxenskolan och övriga studieförbund har minskat antalet deltagare, främst av kostnadsskäl. Behovet av ett större utbud för denna målgrupp framgår tydligt av

nedanstående diagram som visar att flertalet studieförbund ligger på en knappt synlig stapelnivå.

Kulturnämnden bidrar även indirekt till studieverksamhet för funktionsnedsatta grupper genom att fördela investeringsstöd till lokala samlingslokaler och hemgårdar för ökad tillgänglighet.

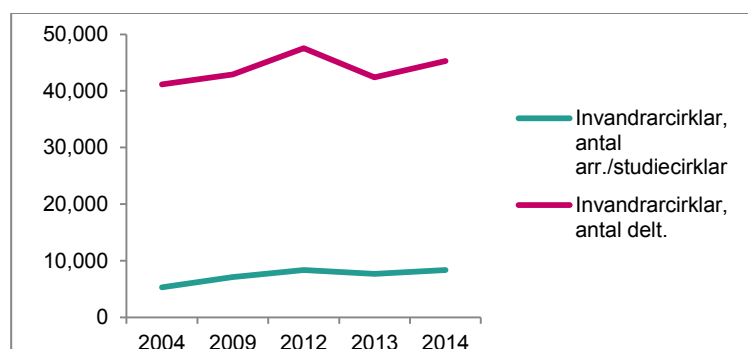
Diagram 10: Antalet deltagare i studiearrangemang för personer med funktionsvariation.

Invandracirklar²

Antalet arrangemang har ökat starkt under tioårsperioden, från 5 341 till 8 403, ca 60 procent. Förändringen är, som diagram 11 visar, inte lika anmärkningsvärd när det gäller antalet deltagare där antalet gått upp från 41 146 till 45 273 eller ca tio procent.

Diagram 11: Antal arrangemang och deltagare i invandracirklar mellan 2004 -2014.

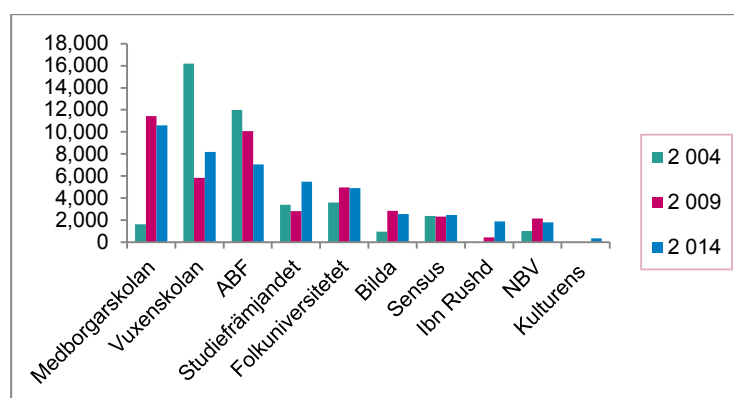

² Med invandracirklar avses cirklar där en majoritet av deltagarna är personer som är utrikes födda och som har brister i svenska språket. Termen används i SCB:s studieförbundsstatistik.

Det statliga stödet premierar studiecirklar för invandrare genom ett s.k. ”förstärkningsstöd”. För flera av studieförbunden är denna verksamhet viktig, år 2014 motsvarade invandarcirkelarna ca 35 procent av studieförbundens totala antal arrangemang. Några faktorer kan ändå ha dämpat volymökningen efter 2009. Det gäller dels kulturförvaltningens utredning samma 2010 om felaktiga redovisningar av studiecirklar inom invandrarföreningar som ledde fram till ett noggrannare kontrollsystem, dels att Folkbildningsrådet efter hand har sänkt det statliga tilläggsbidraget för invandarcirklar.

Av studieförbunden redovisar Medborgarskolan, Vuxenskolan och ABF flest antal deltagare i invandarcirklar 2014.

Diagram 12: Antal deltagare i studiecirklar för invandrare 2014. Samtliga studieförbund.

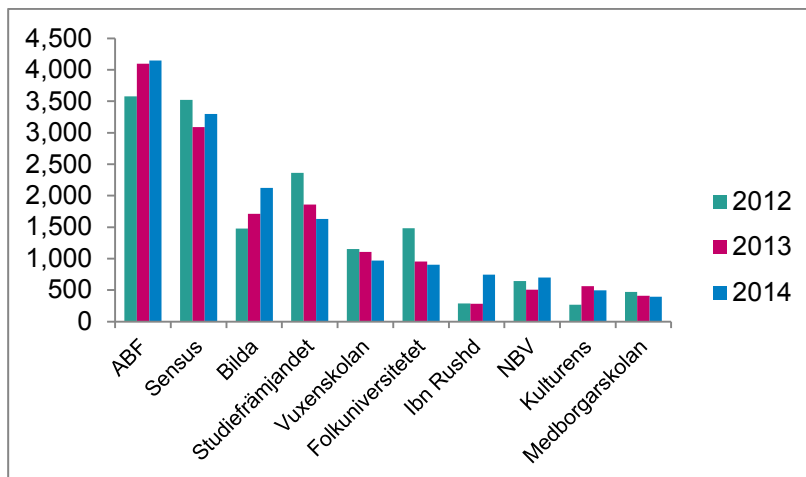

Kulturprogram och amatörkultur

Studieförbunden är viktiga arrangörer, förmedlare och stödjare av offentliga kulturprogram. Ett kulturprogram kan variera i format och innehåll. Enligt Folkbildningsrådets definition kan ett bidragsberättigat kulturprogram vara föreläsning, teater, sång, musik, dans, dramatisk framställning, filmvisning eller utställning som framförs eller visas för publik. Arrangerande studieförbund ska framgå tydligt och vid varje program ska det finnas en företrädare för detta närvarande.

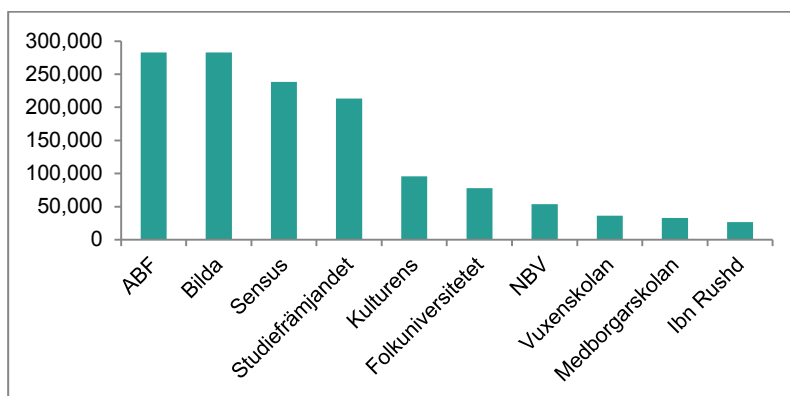
Antalet kulturprogram har under de tre senaste åren legat runt ca 15 000 i Stockholms stad vilket är en ökning med 50 procent jämfört med 2004. Av de 15 377 programmen 2014 genomfördes ca 10 000 i innerstaden och 5 400 i ytterstaden.

*Diagram 13: Studieförbundens kulturprogram 2012 - 2014.
Antal program.*

Av de närmare 1,2 miljoner besökarna på kulturprogram i Stockholm 2014 besökte en knapp tredjedel, 389 000, en offentlig föreläsning medan 429 000 deltog i ett sång- och musikprogram. De höga deltagarnivåerna för Sensus och Bilda beror sannolikt på deras samarbete med kyrkornas musikverksamhet.

Diagram 14: Antal deltagare per studieförbund i kulturprogram 2014.

Studieförbundens kulturprogram spänner över ett brett ämnesregister inom främst samhällsdebatt och humaniora. Nedanstående tabell visar den andel som respektive ämnesområde motsvarar av totalt antal arrangemang och deltagare.

Tabell: Studieförbundens kulturprogram 2014 efter ämnesinriktning. Andelar av s:a arrangemang och deltagare.

Kulturprogram 2014	Arrangemang	Deltagare
Föreläsning	52%	33%
Sång/musik	26%	36%
Dramatisk framst.	6%	5%
Film/foto/bild	8%	7%
Dans	2%	4%
Utställningar	2%	12%
Litteratur	1%	1%
Konst/konsthantverk	1%	0%
Tvärkulturellt	3%	3%
Totalt antal		
arrangemang/deltagare	15 377	1 190 568

Studieförbundens amatörkulturella verksamhet

En stor del av studieförbundens cirkelverksamhet sker i amatörgrupper med olika konstnärlig inriktning, bland annat musik och sång i körer och band. Det statistiska underlaget är för osäkert för att redovisa siffror för dessa verksamheter men vissa tendenser är ändå tydliga:

- Hälften av amatörgrupperna har sin verksamhet i ytterstaden.
- Dansen är på stark frammarsch.
- Studieförbunden spelar en viktig roll för utbudet av studios och replokaler i Stockholm.
- Flera studieförbund arbetar mycket aktivt för att stimulera flickor att bilda band och på andra områden där pojkar av tradition är i klar majoritet.

Sammanfattande slutsatser

Även om traditionell folkbildning deltagarmässigt spelar en något mindre roll i Stockholm än på många mindre orter i Sverige så har den stor betydelse för stockholmarna. Trots tillgången till alternativa utbildningsvägar och mötesplatser så håller studieförbunden ställningarna volymmässigt och till och med ökar antalet studiecirklar och kulturprogram. Studieförbundens betydelse för amatörkulturen ökar och det pågår ett målmedvetet arbete för att nå nya deltagargrupper och ge plats för kvinnor och unga flickor inom tidigare renodlat manliga områden.

Nya finansieringsvägar

Det samlade offentliga stödet till folkbildningen har generellt stagnerat och det beräknas inte öka under kommande år. Den ekonomiska verkligheten har gjort det nödvändigt för studieförbunden att effektivisera sina organisationer och minska sina kostnader. Detta har i några fall lett till nya och billigare lokallösningar eller ökad egen lokaluthyrning. För några är den programförda verksamheten en viktig inkomstbas medan andra förbund valt att fokusera på förenings- och kamratcirklar som innebär lägre kostnader.

Kostnadsutvecklingen påverkar studieförbundens möjlighet att arrangera arrangemang och cirklar som är angelägna ur ett samhällsperspektiv men där de offentliga stöden inte matchar de faktiska kostnaderna. Det gäller till exempel verksamhet för deltagare med funktionsvariation eller invandrare med brister i svenska språket.

Några av studieförbunden har utvecklats till utbildningskoncerner som förutom traditionell studiecirkelverksamhet även driver friskolor, folkhögskolor och SFI som finansieras med andra offentliga medel. Rapporten har inte studerat dessa verksamheter närmare men bedömer ändå att denna bredare utbildningsrepertoar ger vissa stordriftsfördelar som i slutändan innebär att man kan behålla centralt belägna lokaler och erbjuda hög pedagogisk kompetens. Nackdelen kan vara att den idéburna basen försvagas.

Verktyg för integration

Under de senaste tio åren har det skett en stark ökning av cirklar för invandrare, oftast inom etniska föreningar. De kan, med rätt studieupplägg, vara en väg till ökad kunskap om det svenska samhället. Men så kallade ”invandarcirklar” kan också permanenta utanförskap om de enbart har en social funktion inom en enskild grupp. Flera studieförbund arbetar med utbildningsprojekt i ytterstadsdelarna, bland annat Järvaområdet, för att förmedla kunskap om det svenska samhället. För att möta behoven hos den stora mängd flyktingar som har anlänt till Stockholm under 2015 så har flera studieförbund nyligen startat cirklar i svenska för flyktingar som ännu inte fått uppehållstillstånd. Det är en spännande utveckling som visar att studieförbunden är snabba på att reagera på samhällsförändringar och nya behov som uppstår.

Kulturprogram med bredd

Folkbildningsrådet utvärderade 2014 kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället, deltagarna och det professionella kulturlivet. Några slutsatser var att kulturprogrammen:

- Breddar deltagandet till grupper som ungdomar, äldre och personer med invandrarbakgrund.
- Inkluderar amatörer, alternativa kulturinriktningar och alternativa scener och har en bredare ämnesinriktning jämfört med det kommunala utbudet.
- I regel inte utgör en huvudinkomst för professionella kulturaktörer men har stor betydelse på marginalen för många frilansare.

Utvärderingen förklarar ökningen av antalet kulturprogram med att denna form stämmer väl överens med de förändringar av människors levnadsvanor och föreningsaktivitet som sker över tid. Denna trend innebär att mer långsiktigt och regelbundet engagemang allt oftare ersätts av mer kortsiktiga insatser.

Ca hälften av kulturprogrammen i Stockholms stad är föreläsningar och kan inom den ramen ta upp ett stort antal ämnesområden. Studieförbunden är snabba med att fånga upp samhällsförändringar lokalt, nationellt och internationellt och är på så sätt viktiga mötesplatser för demokrati och debatt.

Sång och musik dominerar stort bland övriga kulturprogram och dessa utgör ofta en avslutande del av en studiecirkel. Tillgången till kommunal kulturskola för barn och unga, studieförbundens amatörkulturgrupper samt semi- eller helprofessionella konstnärliga utbildningar ger en obruten linje för eget kulturutövande för alla åldrar och konstnärliga nivåer i Stockholm. Detta är en stor tillgång för staden och kan förklara de internationella framgångar som många stockholmare nått inom musik och scenkonst.

Nya verksamhetsformer och inriktningar

Grundvalen för en studiecirkel är deltagarnas lust att lära av fri vilja. Varje cirkel har en ledare men cirkelledaren är en i gruppen och rollen kan skifta. De programförda cirkelarna, som minskar i volym för de flesta studieförbund, har i regel en ämnesutbildad ledare som arvoderas för uppdraget. Gemensamt för de olika cirkelformerna är att deltagarna träffas fysiskt enligt en mötesplan.

De flesta studieförbund erbjuder också digitala cirkelformer, främst distansundervisning som fungerar som en programförd

cirkel bortsett från att deltagarna inte sitter i samma lokal. Distansundervisningen har funnits i flera år men utgör ännu en mycket liten del av utbudet. Skälet kan vara att många deltagare väljer studiecirkelformen av sociala skäl, man vill lära i grupp och kanske få vänner för livet. ABF sänder en del av sin omfattande föreläsnings- och programverksamhet i sina lokaler på Sveavägen.

Den egna webbplatsen blir allt viktigare i studieförbundens kommunikation med ledare, deltagare och samarbetspartners. Här samlas också pedagogiska stödfunktioner som metodbanker, studiematerial och bloggar.

Rapporten visar att den traditionella studiecirkelformen håller ställningarna men att de programförda cirkelarna minskar i förhållande till kamrat- och föreningscirkel. I de senare finns många av de samarbeten som studieförbunden etablerar i Stockholms ytterstad. Till dessa kan räknas etniska föreningar men också i växande omfattning kommunala aktörer som stadsdelsbibliotek, stadsdelsförvaltningar och skolor. Folkbildningsrådets rapport "Vägval och vilja", om studieförbundens uppgifter i dagens och morgondagens samhälle, beskriver framtiden på följande sätt:

"Folkbildningen ges flera olika roller, som bildningscenter, utbildningsanordnare, kulturarena, demokratisk möjliggörare och som en del av civilsamhället med betydelse för demokrati, arbetsmarknad, mångfald och det sociala området."

Det är en beskrivning som också speglar studieförbundens verksamhet i Stockholms stad.

SLUT